

การบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลบ้านนา
อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม*
COMMUNITY MANAGEMENT BASED ON SUFFICIENCY ECONOMY
PHILOSOPHY OF BANNA MUNICIPALITY AT BANNA DISTRICT
IN NAKHON NAYOK PROVINCE BY APPLYING BUDDHADHAMMA

พระมหาอัฐเศรษฐ์ สัจฉินธรรมโมโพธิ์, รัฐพล เย็นใจมา, ธวัชชัย สมอเนื้อ

Phramaha Athasreth Sujinnadhammopodhi, Ratthapol Yenjaima, Thawatchai Samorneu

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: kaeoket.at@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และ 3. นำเสนอการบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี เชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม มีความเชื่อมั่น 0.987 กับกลุ่มตัวอย่าง 362 คน คัดเลือกโดยการสุ่มได้จากสูตรของทาร์ยามาเน่ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 รูปหรือคน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด รวมทั้งการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงบริบทเพื่อสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38$, S.D.=0.497) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านอุฏฐานสัมปทา ($\bar{X}=4.50$, S.D.=0.468) รองลงมา คือ ด้านกัลยาณมิตตา ($\bar{X}=4.37$, S.D.=0.587) ด้านสมชีวิตา ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.583) และด้านอารักขสัมปทา ($\bar{X}=4.32$, S.D.=0.600) ซึ่งล้วนอยู่ในระดับมาก 2. หลักที่ภูกฐธัมมิกัตถสังวัตตินิกัธธรรม 4 โดยภาพรวม กับการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูง ($r = 0.703^{**}$) 3. การบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดย

*Received July 29, 2025; Revised September 1, 2025; Accepted September 4, 2025

ประยุกต์หลักพุทธธรรม ประกอบด้วย 3.1 ด้านอุฏฐานสัมปทาเน้นความขยันหมั่นเพียร มีเป้าหมาย 3.2 ด้านอารักขสัมปทา รู้จักบริหารจัดการทรัพย์สินอย่างมีเหตุผล ปกป้องความซื่อสัตย์สุจริต และดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง 3.3 ด้านกัลยาณมิตตา ส่งเสริมการคบหาคนดี มีศีลธรรม 3.4 ด้านสมชีวิตา ใช้ชีวิตอย่างพอประมาณ มีวินัยการเงิน ทำงานอย่างสุจริต

คำสำคัญ: การบริหารจัดการชุมชน; หลักเศรษฐกิจพอเพียง; การประยุกต์หลักพุทธธรรม; เทศบาลตำบล; หลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4

Abstract

This research article aimed: 1. To study the level of community management based on the Sufficiency Economy Philosophy of Ban Na Sub-District Municipality, Ban Na District, Nakhon Nayok Province; 2. To examine the relationship between Buddhist principles and community management under the Sufficiency Economy Philosophy; and 3. To propose community management approaches grounded in the Sufficiency Economy Philosophy through the application of Buddhist principles. The study employed a mixed-methods research design. Quantitative data were collected using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.987 from a sample of 362 participants, determined by Taro Yamane's formula. The data were analyzed using descriptive statistics and Pearson's correlation coefficient. The qualitative data were obtained from in-depth interviews with 10 key informants using a structured in-depth-interview script with open-ended questions, and content analysis was conducted to support the quantitative findings.

The research results revealed that: 1. The overall level of community management based on the Sufficiency Economy Philosophy was high ($\bar{X}$ =4.38, S.D.=0.497). By aspect, the mean scores were as follows: Utthana-sampada (diligence and perseverance) ($\bar{X}$ =4.50, S.D.=0.468). Kalyanamittata (association with good friends) ($\bar{X}$ =4.37, S.D.=0.587), Samajivita (balanced living) ($\bar{X}$ =4.33, S.D.=0.583), and Arakkha-sampada (prudence in saving and protection of property) ($\bar{X}$ =4.32, S.D.=0.600). All were at a high level. 2. The overall relationship between the Ditthadhamma-attha-samvattanika-dhamma (Four

Principles) and community development under the Sufficiency Economy Philosophy was highly positive ($r = 0.703^{**}$). 3. Community management under the Sufficiency Economy Philosophy through the application of Buddhist principles consisted of four key aspects: 3.1 Utthana-sampada, emphasizing diligence, perseverance, and goal orientation; 3.2 Arakkha-sampada promoting rational asset management, honesty, and sufficiency; 3.3 Kalyanamittata encouraging association with virtuous and moral people; and 3.4 Sammajivita fostering a moderate lifestyle, financial discipline, and honest work.

Keywords: Community Management; Sufficiency Economy Philosophy; Application of Buddhist Principles; Sub-District Municipality; the Dittthadhamma-Attha-Samvattanika-Dhamma (Four Principles)

บทนำ

ในยุคที่สังคมไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนจึงเป็นภารกิจสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นกลไกหลักในการบริหารจัดการพื้นที่ระดับฐานรากของประเทศ หนึ่งในแนวทางสำคัญที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในการพัฒนาชุมชน คือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นแนวคิดที่ได้รับพระราชทานจากพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งเน้นการดำรงชีวิตและการพัฒนาอย่างพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกัน พร้อมทั้งมีคุณธรรมและความรู้เป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ (กองทัพอากาศ, 2566)

ในแง่นโยบายระดับชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) ได้เสนอให้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางพื้นฐานของการพัฒนาทุกมิติ โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีภูมิคุ้มกันจากปัจจัยเสี่ยง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะในระดับชุมชน ซึ่งถือเป็นแกนกลางของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก เป็นพื้นที่หนึ่งที่มีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนโดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนาอย่างมีเหตุผล พอประมาณ และมีภูมิคุ้มกันในตัว โดยมีเงื่อนไขของความรู้และคุณธรรมเป็นฐานสำคัญ แนวคิดดังกล่าวได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นทางการ โดยเน้นให้มี

การใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง และดำเนินการพัฒนาอย่างบูรณาการในทุกมิติ เพื่อความเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการชุมชนยังไม่ปรากฏรูปธรรมที่ชัดเจน การมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นมักอยู่ในลักษณะของการชักชวนหรือสนับสนุนภาครัฐมากกว่าการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ หรือร่วมดำเนินงานอย่างแท้จริง ประชาชนจำนวนไม่น้อยยังขาดองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการชุมชนอย่างครอบคลุม ทำให้การดำเนินงานพัฒนาในระดับพื้นที่ตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลตำบลบ้านนา (เทศบาลตำบลบ้านนา, 2567) ยังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร

ในการนี้ การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการชุมชนร่วมกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นแนวทางที่น่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตินิกธรรม 4 (อง.อภรฐก. (ไทย) 23/144/289) ประกอบด้วย อุทฺธฐานสัมปทา อารักขสัมปทากัลยาณมิตตตา และสมชิวิตา มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนอาจเป็นแนวทางที่ช่วยยกระดับจิตสำนึกและพฤติกรรมของประชาชนให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างลึกซึ้งและยั่งยืน ทั้งนี้การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม อาทิ ทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตินิกธรรม 4 ล้วนสอดคล้องกับหลักการเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำมาปรับใช้กับการดำเนินชีวิตและการบริหารจัดการชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2541)

จากแนวคิดดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาการบริหารจัดการชุมชนของเทศบาลตำบลบ้านนา ที่ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแกนกลาง และประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเป็นแนวทางเสริมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า และการสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน โดยมุ่งหวังให้เกิดข้อเสนอเชิงนโยบาย แนวปฏิบัติ หรือกรอบแนวคิดในการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ ในลักษณะเดียวกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก
3. เพื่อนำเสนอการบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก โดยประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณ

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ บุคคลที่เป็นประชากรในพื้นที่ อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก จำนวน 3,792 คน (เทศบาลตำบลบ้านนา, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคคลที่เป็นประชากรในพื้นที่ อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก จำนวน 362 คน โดยคำนวณจากสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) จากประชากร 3,792 คน ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ใช้วิธีสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนอย่างเหมาะสม

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ การวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้มุ่งเน้นการเก็บข้อมูลเชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive Selection) กับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวน 10 รูปหรือคน แบ่งเป็น 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1. นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ 1 คน 2. นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา 2 รูป 3. นายอำเภอบ้านนา 1 คน 4. นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลบ้านนา 1 คน 5. ปราชญ์ชุมชนตำบลบ้านนา 1 คน 6. เจ้าหน้าที่ขององค์กรส่วนท้องถิ่นในเทศบาลตำบลบ้านนา 1 คน 7. กำนันตำบลบ้านนา 1 คน 8. ประชาชนภาคเกษตรกรรมนาข้าว 1 คน 9. ประชาชนภาคเกษตรกรรมพืชสวนพืชไร่ 1 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างเน้นการครอบคลุมทั้งภาคนโยบาย ศาสนา เศรษฐกิจ และปฏิบัติการ โดยคัดเลือกจากผู้มีประสบการณ์ตรงในการบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงโดยประยุกต์ตามหลักพุทธธรรมเพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลายและลึกซึ้ง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลัก โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป ระดับการบริหารจัดการชุมชน หลักเศรษฐกิจพอเพียง หลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตนิกรมม 4 และคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert, 1967) เครื่องมือผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.60–1.00 และเมื่อนำไปทดลองใช้กับพื้นที่/บุคคลที่มีบริบทใกล้เคียงกับการวิจัย สถานที่เทศบาลตำบลหนองเสือ อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน ผลการทดลองใช้เครื่องมือ พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นรวมเท่ากับ 0.987 อยู่ในระดับสูง ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่างหลัก

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นเครื่องมือหลัก โดยพัฒนาเครื่องมือจากการศึกษาทฤษฎีเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาในการจัดทำแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหา ก่อนนำไปใช้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อการวิเคราะห์เชิงลึก

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเองทั้งภาคสนาม และแบบออนไลน์ หลังจากได้รับอนุญาตจากหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร ได้แจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 362 คน และสามารถรวบรวมแบบสอบถามได้ครบถ้วน 100% จากนั้นตรวจสอบความสมบูรณ์ก่อนวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสถิติสำหรับงานวิจัยทางสังคมศาสตร์

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบทางการกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 รูปหรือคน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แบ่งการดำเนินงานเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์ เช่น การประสานงาน และเตรียมอุปกรณ์ และขั้นการสัมภาษณ์ที่เน้นสร้างความคุ้นเคย อธิบายวัตถุประสงค์ ขออนุญาตบันทึกเสียง และให้สิทธิปฏิเสธการบันทึกในบางช่วง เพื่อให้ข้อมูลมีความลึกและน่าเชื่อถือ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ก่อนนำมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้ทั้งสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะกลุ่มตัวอย่างและระดับความคิดเห็น และสถิติอนุมาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's r) เพื่อศึกษาระดับและทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร พร้อมแปลผลตามเกณฑ์มาตรฐาน นอกจากนี้ยังใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแบบสอบถามปลายเปิดเพื่อสรุปประเด็นสำคัญในรูปแบบความเรียงและตารางความถี่

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยถอดเสียงจากการสัมภาษณ์เป็นข้อความ แล้วจำแนกเนื้อหาเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการพิจารณาบริบทของข้อมูล เพื่อให้เข้าใจความหมายเชิงลึกอย่างรอบด้าน ก่อนสังเคราะห์และสรุปผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และจัดทำรายงานอย่างเป็นระบบ ตรวจสอบข้อมูลด้วยการตรวจสอบแบบสามเส้า การตีความวิเคราะห์ สังเคราะห์และการอภิปรายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. ระดับการบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก โดยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในภาพรวมจำนวน 4 ด้าน ตามหลักภาวะผู้นำ ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารจัดการชุมชน

ข้อ	การพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านความพอประมาณ	4.30	0.659	มาก
2	ด้านความมีเหตุผล	4.34	0.605	มาก
3	ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	4.44	0.591	มาก
4	ด้านเงื่อนไขความรู้	4.33	0.497	มาก
5	ด้านเงื่อนไขคุณธรรม	4.29	0.570	มาก
รวม		4.34	0.346	มาก

จากตารางที่ 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ =4.34, S.D.=0.346) ซึ่งอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ($\bar{X}$ =4.44, S.D.=0.591) รองลงมาคือ ด้านความมีเหตุผล ($\bar{X}$ =4.34, S.D.=0.605) ด้านเงื่อนไขความรู้ ($\bar{X}$ =4.33, S.D.=0.497) ด้านความพอประมาณ ($\bar{X}$ =4.30, S.D.=0.659) และด้านเงื่อนไขคุณธรรม ($\bar{X}$ =4.29, S.D.=0.570) ตามลำดับ

จากการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า จากการศึกษาการบริหารจัดการชุมชนของเทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก พบว่า ชุมชนได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตและพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในด้านการเกษตร วิถีชีวิต และการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของชาวบ้าน สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น (นิกร รอดประเสริฐ, 2567) การบริหารจัดการของผู้นำท้องถิ่นยึดหลัก ทิฐุธรรมมีกตสังวัตตนิกรธรรม 4 ส่งผลให้การบริหารงานในระดับตำบลมีความโปร่งใส ใส่ใจประชาชน และมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างจริงจัง (พระครูโสภณนาคกิจ (เสนาะ อายุวฑฒโก), 2567) ประชาชนในชุมชนมีการปรับใช้หลักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันในตัว โดยไม่ยึดติดกับความมั่งคั่งทางวัตถุ ให้ความสำคัญกับความสุขที่แท้จริงจากการพึ่งตนเองและการเกื้อกูลกันในชุมชน (บรรพต รัตนเกตุ, 2567) ในระดับโครงสร้างชุมชน งานวิจัยพบว่า การพัฒนาชุมชนได้ถูกกำหนดผ่าน 5 มิติของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกัน เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ซึ่งแต่ละมิติมีความเชื่อมโยงกับหลักธรรมของพระพุทธศาสนาอย่างชัดเจน (ทักษิณ พลกล้า, 2567)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวม

คำสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	หลักพุทธธรรมกับการบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลบ้านนา	ตัวแปรตาม				
		1. ด้านความพอประมาณ	2. ด้านความมีเหตุผล	3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	4. ด้านเงื่อนไขความรู้	5. ด้านเงื่อนไขคุณธรรม
ตัวแปรต้น						
หลักพุทธธรรม	.703**	.670**	.728**	.613**	.764**	.800**b
1. อุภูฐานสัมปทา	.520**	.624**	.634**	.434**	.863**	.646**
2. อารักขสัมปทา	.688**	.876**	.586**	.884**	.491**	.422**
3. กัลยาณมิตตา	.811**	.471**	.415**	.415**	.439**	.449**
4. สมชีวิตา	.581**	.790**	.697**	.597**	.477**	.495**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง พบว่า หลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตินิกธรรม 4 โดยภาพรวมกับการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = .703^{**}$) ด้านอุภูฐานสัมปทากับการพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .520^{**}$) ด้านอารักขสัมปทากับการพัฒนาชุมชนโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง ($r = .688^{**}$) ด้านกัลยาณมิตตากับการพัฒนาชุมชนโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = .811^{**}$) ด้านสมชีวิตากับการพัฒนาชุมชนโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = 0.581^{**}$)

3. การบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก โดยประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม พบว่า 1. การส่งเสริมการพัฒนาชุมชนตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตินิกธรรม 4 ด้านอุภูฐานสัมปทา ได้แก่ การพัฒนาชุมชนเริ่มจากการปลูกฝังความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน การแสวงหาความรู้

ใหม่ ๆ และการมีเป้าหมายในการทำงานอย่างจริงจัง ด้านอารักขสัมปทา ได้แก่ ควรส่งเสริมการรู้จักบริหารการเงินอย่างมีเหตุผล เก็บรักษาทรัพย์อย่างปลอดภัย และดำรงชีวิตอย่างสุจริต ด้านกัลยาณมิตตตา ได้แก่ การคบหาคนดีมีคุณธรรมเป็นพลังในการพัฒนาชุมชนและด้านสมชีวิตา ได้แก่ การควบคุมการใช้จ่ายและดำรงชีพอย่างพอประมาณ สอดคล้องกับหลักสมชีวิตา ช่วยให้ชุมชนมั่นคงและยั่งยืน 2. การพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านความพอประมาณ ได้แก่ ชุมชนควรผลิตและบริโภคตามความเหมาะสม ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ และจัดการทรัพยากรอย่างพอดี โดยใช้หลักมัชฌิมาปฏิปทา คือ ความพอดีในชีวิต ด้านความมีเหตุผล ได้แก่ การบริหารและตัดสินใจในชุมชนควรยึดหลักเหตุผล พิจารณาผลกระทบต่อส่วนรวม และตัดสินใจบนข้อมูลที่รอบคอบ อันสอดคล้องกับหลักโยนิโสมนสิการ คือ การพิจารณาโดยแยกแยะ ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ได้แก่ การพัฒนาให้ชุมชนรู้จักพึ่งตนเอง มีความอดทน และวางแผนรับมือกับความเสี่ยง ช่วยให้สามารถอยู่รอดในสถานการณ์วิกฤต ด้านเงื่อนไขความรู้ ได้แก่ ควรส่งเสริมความรู้ในชุมชน พัฒนาทักษะ และนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยยึดหลักปัญญา คือ ความรู้ที่ประกอบด้วยเหตุผล และนำไปสู่ความเจริญ และด้านเงื่อนไขคุณธรรม ได้แก่ การบริหารชุมชนต้องโปร่งใส ตรวจสอบได้ และดำเนินตามหลักคุณธรรม เช่น ความสามัคคี ความเสียสละ และความเคารพในวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งตรงกับหลักศีลสัมปทา

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก โดยการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 362 คนมีการปฏิบัติตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$, S.D.=0.346) โดยเฉพาะด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}=4.44$) สะท้อนถึงความสามารถของชุมชนในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูญาณปริชา (นพดล ตปสีโล) (2564) เรื่อง การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของอำเภอสรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ที่พบว่า การใช้ชีวิตอย่างมีสมชีวิตาช่วยเสริมภูมิคุ้มกันระดับครัวเรือน ด้านความมีเหตุผล ($\bar{X}=4.34$) ด้านเงื่อนไขความรู้ ($\bar{X}=4.33$) พบว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของชุมชน ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของชฎานันท์ ภักดีเศรษฐภรณ์ (2564) ได้เสนอในงานวิจัยการสร้างความมั่นคงทางการเงินโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาว่า การใช้เครื่องมือเช่น สมุดพอเพียง ช่วยให้ประชาชนวางแผนการเงินและเสริมสร้างวินัย ด้านความ

พอประมาณ ($\bar{X}=4.30$) สอดคล้องกับข้อค้นพบของพระครูนิมิตวรธรรม (พรม ธมฺวโร) (2560) ในงานวิจัย การวิเคราะห์หลักเศรษฐกิจพอเพียงของนายผาย สร้อยสระกลาง ที่เสนอว่าการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายและไม่โลภมาก คือ หัวใจของความพอประมาณ แม้เงื่อนไขคุณธรรมจะมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}=4.29$) แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการส่งเสริมด้านนี้อย่างเป็นระบบ โดยสรุป การบูรณาการกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมอย่างสม่ำเสมอ พร้อมเสริมสร้างผู้นำต้นแบบ ก็จะเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชนให้มั่นคงและยั่งยืน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลบ้านนา พบว่า หลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4 มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูงกับการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สะท้อนว่าการนำหลักธรรมเหล่านี้ไปใช้ในชีวิตประจำวันและการบริหารชุมชนส่งผลต่อการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูญาณปริษา (นพดล ตปสีโล) (2564) ในหัวข้อ การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ซึ่งพบว่า หลักธรรมทั้ง 4 ช่วยให้ชุมชนดำรงชีวิตอย่างพอเพียง มีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และสามารถพึ่งพาตนเองได้ เมื่อตรวจสอบเชิงรายด้าน พบว่า ทุกมิติของการพัฒนาชุมชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับหลักธรรมทั้ง 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะ: ด้านเงื่อนไขคุณธรรม เป็นด้านที่มีความสัมพันธ์สูงสุด แสดงถึงบทบาทของความซื่อสัตย์ โปร่งใส และคุณธรรมร่วมกันของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของชญานันท์ ภักดีเศรษฐภรณ์ (2564) ในหัวข้อ การสร้างความมั่นคงทางการเงินโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของชุมชนยายชา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า การใช้สมุดพอเพียงช่วยส่งเสริมวินัยการเงินและพัฒนาความรู้ด้านการบริหารครัวเรือน ด้านความมีเหตุผล สะท้อนบทบาทของการคิดวิเคราะห์และวางแผนบนพื้นฐานเหตุผลในการบริหารทรัพยากร สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูนิมิตวรธรรม (พรม ธมฺวโร) (2560) เรื่อง การวิเคราะห์หลักเศรษฐกิจพอเพียงของนายผาย สร้อยสระกลางกับเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพุทธธรรม เน้นย้ำการเผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงผ่านภูมิปัญญาและการวางแผนในระดับครัวเรือน และชุมชน ด้านภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี โดยสรุป ชี้ว่า หลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตนิกธรรม 4 มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน หากสามารถส่งเสริมให้เกิดการประยุกต์ใช้หลักธรรมนี้อย่างเป็นระบบในทุกระดับของชุมชน จะสามารถยกระดับสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนได้อย่างแท้จริง

3. การบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของเทศบาลตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก โดยประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม พบว่า ระดับการบริหาร

จัดการชุมชนของเทศบาลตำบลบ้านนา จังหวัดนครนายก ตามหลักพุทธธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงความตื่นตัวและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนอย่างมีระบบในทุกมิติ ข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านอารักขสัมปทา และด้านสมชีวิตา การใช้จ่ายตามกำลังทรัพย์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ชุมชนยังมีความเปราะบางในเรื่องระเบียบวินัยทางการเงิน สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูญาณปรีชา (นพดล ตปสีโล) (2564) ได้วิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ 4 ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย พบว่า การส่งเสริมการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจของชุมชนต้องเริ่มจากการปลูกฝังวินัยทางการเงิน และความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน และยังสัมพันธ์กับแนวทางที่ชญาณันท์ ภักดีเศรษฐภณ (2564) ได้วิจัยเรื่อง การสร้างความมั่นคงทางการเงินโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของชุมชนยายชา อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตชุมชนต้องเริ่มต้นจากการฝึกฝนตนให้มีวินัย ความพอประมาณ และรู้จักประเมินผลก่อนการใช้จ่ายในแต่ละบริบทอย่างรอบคอบ แม้ว่า ชุมชนจะมีภาพรวมการบริหารจัดการที่ดี แต่ด้านอารักขสัมปทายังมีความจำเป็นต้องพัฒนา โดยควรให้ความสำคัญกับการสร้างวินัยทางการเงิน ปลูกฝังจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อทรัพย์สิน และสนับสนุนกลไกชุมชนที่ช่วยบริหารความเสี่ยงทางเศรษฐกิจ เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันในระดับบุคคล ครอบครัว และโครงสร้างชุมชน

องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 การบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง
โดยการประยุกต์ตามหลักพุทธธรรม

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้สำคัญ ได้แก่

1. อดุลยธรรม (Perseverance) ความเพียรเป็นพลังแห่งการพัฒนาหลักธรรม อดุลยธรรม หรือความขยันหมั่นเพียร เป็นคุณธรรมพื้นฐานที่เสริมศักยภาพปัจเจกบุคคลและชุมชนให้ดำรงตนอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะการพึ่งตนเองและเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง พบว่า พฤติกรรมพลเมืองที่สะท้อนหลักนี้ ได้แก่ ความกล้าคิด กล้าทำ ใฝ่เรียนรู้ และพัฒนาอย่างต่อเนื่องในมิติภาวะผู้นำชุมชน ผู้นำที่มีอดุลยธรรมจะลงพื้นที่ ร่วมแก้ปัญหากับประชาชน และเป็นแบบอย่างในความเพียร ความอดทน และความรับผิดชอบ

2. อารักขธรรม (Protection) บริหารทรัพยากรด้วยวินัยและวิสัยทัศน์ หลักธรรมอารักขธรรม หรือการรักษาทรัพย์ หมายถึงการใช้ทรัพยากรอย่างมีสติและวินัยทางการเงิน ในระดับปัจเจกบุคคลส่งเสริมการรู้คุณค่าทรัพยากร ในระดับผู้นำและการบริหารชุมชน อารักขธรรมเป็นแนวทางของธรรมาภิบาลด้านทรัพยากร ที่เน้นความรอบคอบตรวจสอบได้ และประสิทธิภาพ รวมถึงส่งเสริมระบบจัดการทรัพยากรชุมชนอย่างยั่งยืน

3. กัลยาณมิตรดา (People) เชื่อมพลังของคนดี สู่ความสามัคคีในชุมชน หลักธรรมกัลยาณมิตรดา หรือการคบหาคนดีเป็นมิตร เป็นองค์ประกอบสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีคุณภาพ โดยส่งเสริมความไว้วางใจ การเรียนรู้ร่วมกัน และการเติบโตทางจิตใจในระดับบุคคลและชุมชน ในมิติบุคคล พลเมืองที่ยึดหลักกัลยาณมิตรดาจะเปิดใจ ใฝ่เรียนรู้ เลือกคบคนดี และหลีกเลี่ยงกลุ่มที่นำไปสู่ทางเสื่อมเสีย พฤติกรรมดังกล่าวสะท้อนวิถีภาวะทางอารมณ์และจริยธรรมที่สูง ในมิติภาวะผู้นำและการบริหารชุมชน กัลยาณมิตรดาสะท้อนผ่านการประสานประโยชน์และการนำแบบสร้างสรรค์

4. สมชีวิตา (Proportion) ความสมดุลเป็นรากฐานแห่งความยั่งยืน หลักธรรมสมชีวิตา หรือการเลี้ยงชีวิตพอดี เป็นหัวใจของการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและสมดุล โดยเฉพาะในยุคที่เต็มไปด้วยบริโภคนิยมและการแข่งขันสูง หลักนี้ช่วยชะลอความเร่งรีบและชี้แนะให้ทบทวนความพอดีในทุกมิติของชีวิต ในมิติบุคคล สมชีวิตาส่งเสริมให้พลเมืองรู้จักประมาณตน ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีวิจารณ์ญาณแยกแยะระหว่างความจำเป็นและความอยากได้อย่างชัดเจน ในมิติผู้นำและการบริหารชุมชน สมชีวิตาช่วยให้ผู้นำวางแผนพัฒนาชุมชนอย่างมีดุลยภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เทศบาลควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการบริหารจัดการชุมชนโดยยึดหลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตินิกัทธิธรรม 4 อย่างเป็นระบบ โดยบูรณาการเข้าไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นทุกระดับ

2. เทศบาลควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมความยั่งยืนหมั่นเพียร (อุฏฐานสัมปทา) ของประชาชนในชุมชน

3. เทศบาลควรกำหนดนโยบาย ด้านอารักขสัมปทา (การเก็บครองรักษาทรัพย์) ส่งเสริมการออม การวางแผนการเงิน และการใช้ทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. เทศบาลควรกำหนดโครงการส่งเสริมอาชีพที่เน้นความยั่งยืนหมั่นเพียรกับการจัดอบรมการออม การจัดการทรัพย์ และวินัยทางการเงิน รวมถึงสร้างเครือข่ายกัลยาณมิตรในชุมชน

2. เทศบาลควรจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมอุฏฐานสัมปทาประจำชุมชน โดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถาบันการศึกษา สำนักงานพัฒนาชุมชน

3. เทศบาลควรดำเนินการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมวินัยทางการเงินครัวเรือนในแต่ละชุมชน เพื่อทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำการออมและการวางแผนการใช้ทรัพย์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพิ่มเติม เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในมิติอื่น ๆ ที่หลากหลายมากขึ้น

2. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อการบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนรอบด้านมากยิ่งขึ้น

3. ควรวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตินิกัทธิธรรม 4 เพื่อส่งเสริมพัฒนาการบริหารจัดการชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

เอกสารอ้างอิง

กรกฤษณ์ ไสสม. (2565). การพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลถ้ำทอง อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- กองทัพเรือ. (2566). *รัชการที่ 9 พระราชทานแนวพระราชดำริ “เศรษฐกิจพอเพียง”* สืบค้น 8 กุมภาพันธ์ 2567, จาก <https://shorturl.asia/ERugb>
- ชญานันท์ ภักดิ์เศรษฐกรณ. (2564). *การสร้างควมมั่นคงทางการเงินโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของชุมชนยายชา อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ทักษิณ พลกล้า. (2567, 9 พฤษภาคม). ประชาชนตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก [บทสัมภาษณ์].
- เทศบาลตำบลบ้านนา. (2567) *ข้อมูลหน่วยงาน*. สืบค้น 1 เมษายน 2567, จาก <https://banna-city.go.th/public/list/data/index/menu/1144>
- นิกร รอดประเสริฐ. (2567, 12 พฤษภาคม). กำนันตำบลบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก [บทสัมภาษณ์].
- บรรพต รัตนเกตุ. (2567, 9 พฤษภาคม). นายอำเภอบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก [บทสัมภาษณ์].
- พระครูญาณปริชา (นพดล ตปสีโล). (2564). *การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของอำเภอสรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูนิมิตวธรรม (พรม ธมมาโร). (2560). *การวิเคราะห์หลักเศรษฐกิจพอเพียงของนายผาย สร้อยสระกลางกับเศรษฐกิจพอเพียงตามหลักพุทธธรรม* (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูโสภณนาคกิจ (เสนาะ อายุวฑฒโก). (2567, 13 พฤษภาคม). เจ้าคณะอำเภอบ้านนา อำเภอบ้านนา จังหวัดนครนายก [บทสัมภาษณ์].
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- Likert, R. (1967). The Method of Constructing an Attitude Scale. In Fishbein, M. (Ed.), *Reading in Attitude Theory and Measurement*. (pp. 90-95). New York: Wiley & Son.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.